

KESKUSTELUJA TEOLLISESTA KULTTUURIPERINNÖSTÄ

Anna Sivula

Suomessa ei vielä 1970-luvun alussa ollut teollista kulttuuriperintöä sanan nykyisessä merkityksessä. Käsite oli muuallakin Euroopassa vasta muotoutumassa. Teolliset kulttuuriympäristöt olivat työpaikkoja, rapautuvia teollisuustiloja tai osa modernia maisemaa. Kulttuuriperinnöksi ne eivät vielä kelvanneet. Teollinen tuotanto, teollisuusrakennukset, teollisuustyö ja teollisuustyöväen arki olivat osa oman aikansa nykykulttuuria. Teollinen aikakausi läpäisi todellisuuden ajattelun, tuntemisen ja toiminnan tapoina. Aikalaiset eivät osanneet ennakoida, että niistä pian tulisi uhanalaisia ja niiden suojelemisesta käytäisiin kiivasta väittelyä.

TUTKIJAVERKOSTO ALOITTI TOIMINTANSA 2011

Teollisen kulttuuriperinnön tutkimus on Suomessa muotoutunut poliittisten rintamalinjojen, myös oppiaineiden, hallinnon tasojen ja erityyppisiä aineistoja vaalivien kulttuuriperintöorganisaatioiden paineissa. Vuonna 2011 perustamani tutkijaverkoston ensisijainen tehtävä oli tarjota kehittämisympäristö teolliseen kulttuuriperintöön liittyvien tutkimusideoiden ja keskeneräisten tutkimuksellisten tekstien kehittelyyn. Verkosto oli tarkoitettu avoimeksi, mutta käytännössä sen toimintaan osallistui lähinnä porilaisia tutkijoita. Muutama aihepiiriin helsinkiläinen, joensuulainen, jyvaskyläläinen ja turkulainen harrastaja osoitti kyllä kiinnostustaan verkostoitumiseen, mutta käytännössä matka Poriin oli monelle liian pitkä.

Teollinen kulttuuriperintö ei ole yhdessäkään suomalaisessa yliopistossa tai korkeakoulussa opetettava oppiaine, mutta aihepiiriin tutkijoiksi tunnustautuvaa väkeä on paljon. Ryhmän keskustelualustaksi perustettiin aktiivisten jäsenen toivomuksesta aluksi suljettu Facebook-ryhmä, jossa osa tutkijoista toi keskusteltavaksi omia tutkimusideoitaan ja keskeneräisiä artikkeleitaan. Kaikki osallistujat eivät halunneet toimia Facebookissa, joten osan tekstejä kommentoitiin sähköpostitse. Keskeneräisten tekstien esittely avoimessa blogiympäristössä ei tuntunut ryhmään osallistujista hyvältä ajatukselta. Facebook-ryhmä avattiin keväällä 2012 kaikille kiinnostuneille.

Verkoston ensimmäinen tutkijatapaaminen järjestettiin 22.11.2011 Porissa. Tutkijatapaamiseen osallistui 11 opiskelijaa, jatko-opiskelijaa ja tohtoria, jotka tapaamisen yhteydessä myös vierailivat Rosenlew-museossa. Tapaamisessa keskusteltiin artikkeli- ja tutkimusideoista ja pohdittiin mahdollisia julkaisufoorumia idea-asteella oleville julkaisuille.

Ryhmä jatkoi tapaamisia, joissa keskusteltiin teoreettisista kysymyksistä ja työstiin artikkelikäsikirjoituksia. Ryhmätapaamisia pidettiin kevään 2012 aikana kolme kertaa, ja tapaamisiin osallistui 5–8 henkeä. Ryhmän jäsenten taso vaihteli maisteritutkinnon loppusuoralla olevista väitelleisiin ja väitöskirjantekijöihin. Tutkimusintressit vaihtelivat teoreettisesta, teollisten kulttuuriperintöprosessien taustalla vaikuttavien ilmiöiden tunnistamiseen liittyvästä pohdinnasta konkreettisiin, teollisen kulttuuriperinnön tai teollisuuteen liittyvien kulttuuriperintöprosessien analyysiin.

Allekirjoittanut esitteli ja työsti ryhmässä omaa Porin Puuvillatehtaan kulttuuriperintöprosessia erittelevää artikkeliaan, Maarit Grahn esitteli ja työsti väitöskirjahankkeeseensa liittyvää Ahlström-yhtiöiden teollisen kulttuuriperinnön taloudelliseen hyödyntämiseen liittyvää artikkelikäsikirjoitusta, Eeva Sinerjoki puolestaan viimeisteli

ryhmässä väitöskirjahankettaan sivuavaa, teollista kulttuurimaisemaa käsittelevää artikkelia, jossa hän analysoi Porin olut tehdään tapausta. Susanna Siro jäljitti erään paperikoneen pienoismallin kulttuuriperintöprosessia ja rakensi tätä tapaustutkimusta esittelevää artikkelia.

Ryhmän teoreettisin aihe oli ryhmän kuopuksella: pro gradu -työtään Turun yliopiston Kulttuuriperinnön tutkimuksen oppiaineeseen tekevä Lilli Sihvonon pohti työstämässään artikkelissa *revivifikaatioon* ja suunniteltuun vanhentamiseen liittyviä kysymyksiä. Lisäksi ryhmässä työstettiin esimerkiksi teollisiin joutomaisemiin ja tehdasurheiluun liittyviä tutkimuskysymyksiä, ja hiottiin satamarautatiemaiseman, erään vesitornin sekä kaivosteollisuusrakennusten kulttuuriperintöarvon muodostumiseen liittyviä artikkelikäsitteitä.

TOIMINTA JATKUU

Ryhmä kokoontui keväällä 2012 kommentoimaan keskeneräisiä tekstejä. Tätä artikkelia kirjoitettaessa työstetyistä artikkeleista kolme oli löytänyt julkaisufoorumien ja muiden tekstien työstäminen jatkuu. Verkkojulkaisu ympäristö päätettiin perustaa vasta, kun sille olisi tuotettu riittävästi tutkijoiden toimintaa tukevaa aineistoa. Erityisesti ryh-

Mikkelissä 10.5.2012 järjestetty *Teollisen muotoilun tarinoita* -seminaari avasi teollisen kulttuuriperinnön tutkijoille useita uusia näkökulmia. Maarit Grahn, Susanna Siro, Eeva Sinerjoki ja Lilli Sihvonon valmistautuvat seuraamaan Anna Valtosen esitystä. Kuva: Anna Sivula.

män toimintaan osallistuneet nuoret tutkijat kokivat hyötyneensä esimerkiksi teollisen kulttuuriperinnön aihepiiriin liittyvien tutkimusartikkelien julkaisufoorumeita ja refereekäytäntöä valottavista keskusteluista varttuneempien tutkijoiden kanssa. Tapauksissa tutustuttiin esimerkiksi *Tekniikan Waiheita* -lehteen.

Ryhmä teki 10.–11.5.2012 retken Mikkelisiin, jossa osallistuttiin *Teollisen muotoilun tarinoita* -seminaariin. Samalla suoritettiin ryhmäläisten tutkimusintressejä tukeva täsmäisku Elinkeinoelämän Keskusarkistoon.

Ryhmä jatkaa toimintaansa kesän jälkeen, mutta ideoilla ja viesteillä ryhmäläisiä voi tuki pommittaa jatkuvasti. Toistaiseksi on opittu, että tärkeintä tutkijaverkoston luomisessa on kytkeä toiminta konkreettisiin tutkimushankkeisiin. Oppiarvoihin sidotun pönötyksen sijaan jaamme kiinnostuksen niihin aineellisiin ja aineettomiin jälkiin, muistoihin, historioihin ja prosesseihin, joita teollinen kulttuuri ja teollisuuden leimaama aikakausi ovat jättäneet jälkeensä. On tärkeää päästä keskustelemaan toisten samasta aiheesta kiinnostuneiden kanssa keskeneräisistä ajatuksista ja puolikypsistä teksteistä. Eritasoisien tutkijoiden sekoittaminen synnyttää luontevia mentorointisuhteita. Ryhmän toimintaan ovat tervetulleita kaikki, jotka ovat valmiita asettamaan omat keskeneräiset tekstinsä toisten ruodittavaksi ja osallistumaan meidän tekstiemme kommentointiin. Avoin ryhmä löytyy Facebookista nimellä *Teollinen kulttuuriperintö*.

Kirjoittaja on filosofian tohtori ja yleisen historian dosentti ja toimii historian lehtorina Turun yliopiston Kulttuurituotannon ja maisematutkimuksen koulutusohjelmassa. ansivu@utu.fi